

La promoció de l'autonomia personal i l'atenció a la dependència

De la creació d'un dret social al seu desmantellament

The promotion of personal autonomy and the attention to dependency

From the creation of a social right to its dismantlement

Montserrat Pérez Escobar¹, Encarna Torres Aguilera², Núria Barjola Tornos³, Lidia Obama López⁴, Maria Gonzalez Capilla⁵ i Vanessa Gonzalez Gonzalez⁶

Resum

Amb aquest article es vol fer visible l'evolució de la Llei de Dependència, des del seu ideari com a tercer pilar de l'estat del benestar fins a l'actualitat, passant per tot el seu desplegament amb una pèrdua progressiva dels drets socials de tots els ciutadans. En el primer apartat es pot trobar l'inici de la llei amb els seus objectius i expectatives, després es fa una anàlisi de com ha sigut la seva evolució al llarg dels anys, i com s'ha anat publicant decret rere decret per garantir la sostenibilitat econòmica tot afectant, però, els drets de les persones en situació de dependència. Per finalitzar, volem oferir unes conclusions per tal de garantir el manteniment de la llei, prendre accions de millora i conscienciar de la importància del dret subjectiu i universal, el "leitmotiv" del naixement de la llei.

Paraules clau: Dependència, autonomia, dret subjectiu, universalitat, Sistema Català d'Autonomia i Atenció a la Dependència (SCAAD).

Per citar l'article: PÉREZ ESCOBAR, Montserrat; TORRES AGUILERA, Encarna; BARJOLA TORNOS, Núria; OBAMA LÓPEZ, Lidia; GONZALEZ CAPILLA, Maria i GONZALEZ GONZALEZ, Vanessa. La promoció de l'autonomia personal i l'atenció a la dependència. De la creació d'un dret social al seu desmantellament. *Revista de Treball Social*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, abril 2016, n. 207, pàgines 119-128. ISSN 0212-7210.

¹ Diplomada en treball social. Residència La Mallola (Fundació Privada Casal dels Avis d'Esplugues). Treballadora social. montse.montseperez@gmail.com

² Diplomada en treball social. Consorci Sociosanitari Ricard Fortuny de Vilafranca del Penedès. Directora Àrea Social/Qualitat. encarnacomisiondp6@gmail.com

³ Diplomada en treball social. Equip d'Atenció a la Dependència. Serveis Socials Bàsics de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. n_barjola@hotmail.com

⁴ Diplomada en treball social. Àrea Bàsica de Salut Morera Pomar. Badalona Serveis Assistencials. lobama@bsa.cat

⁵ Graduada en treball social. Treballadora social àmbit dependència. Ajuntament de Badalona. mgonzalezc@badalona.cat

⁶ Diplomada en treball social. Ajuntament de Vilafranca del Penedès. vgonzalez@vilafranca.org

Abstract

This article aims to make visible the evolution of the Dependency Act, from its inception as the third pillar of the welfare state to the present day, looking at its implementation and the progressive loss of social rights for all citizens.

The first section explains the origin of the policy with its objectives and expectations. This is followed by an analysis of its evolution over the time, and how the consecutive decrees have been passed in order to guarantee economic sustainability although they have negatively affected the rights of people in a situation of dependency. Finally, we want to offer some conclusions in order to ensure the maintenance of the policy and its improvement, and to raise awareness of the importance of universal and subjective rights, as it was the “leit motif” of this policy when it was born.

Key words: Dependency, autonomy, subjective rights, universality, Catalan System for the autonomy and the attention to dependency.

La defensa dels drets i els serveis socials era, és i serà, la millor manera per potenciar i mantenir l'autonomia i l'autodeterminació de les persones.

La Llei de Promoció de l'Autonomia i Atenció a les Persones amb Dependència va ser aprovada el 30 de novembre del 2006 al Congrés dels Diputats, amb un gran consens de les diferents forces polítiques. S'iniciava aquí un camí ple de llums i ombres d'una de les lleis més importants en matèria social del país.

La llei de dependència va generar grans expectatives, ja que, amb la dotació de més serveis formals, es preveia un major suport a les famílies, i sobretot a les dones, les quals assumien quasi de manera exclusiva l'atenció dels seus familiars.

La defensa dels drets i els serveis socials era, és i serà, la millor manera per potenciar i mantenir l'autonomia i l'autodeterminació de les persones. Amb el reconeixement del dret subjectiu d'accés de les persones amb dependència es propiciava l'obertura dels serveis socials a una major part de la ciutadania i es donava suport de manera indirecta a les famílies cuidadores.

La llei reconeix el dret universal a l'atenció a les persones amb resolució de grau i nivell de dependència. Anteriorment a la seva entrada en vigor, les persones amb dependència tenien el dret no garantit o de concurrència a l'atenció, significava que el dret estava condicionat a la disponibilitat pressupostària i tenia prioritat d'accés qui disposava de rendes baixes.

Aquesta situació afectava i deixava fora de cobertura persones que disposaven d'una capacitat econòmica insuficient per a poder fer front a la despesa econòmica que representava pagar en la seva totalitat una plaça residencial d'àmbit privat.

Tal com recull l'exposició de motius de la llei, l'any 2002 durant la presidència d'Espanya a la Unió Europea, es van establir els tres criteris pels quals s'havien de regir les polítiques de depen-

dència dels estats membres: “universalitat, alta qualitat i sostenibilitat en el temps dels sistemes que s’implantessin”.

L’objecte de la llei preveia “regular les condicions bàsiques que havien de garantir la igualtat en l’exercici del dret subjectiu de ciutadania a la promoció de l’autonomia personal i l’atenció a les persones en situació de dependència, en els termes establerts per les lleis (...)” basant els seus principis en el caràcter universal i públic de les prestacions, l’accés igualitari i la participació de les administracions públiques, així com la implantació d’un model d’atenció integral al ciutadà a qui es reconeix com a beneficiari i el qual participa en el sistema.

La gran novetat d’aquesta llei era el dret subjectiu d’accés al Sistema d’Atenció de la Dependència.

L’antiga visió dels serveis socials, com a serveis dirigits únicament a col·lectius vulnerables, quedava així caduca i els obria a totes aquelles persones que reunissin el requisit d’estar en situació de dependència. La realitat, amb el temps, ha estat que en moltes comunitats, davant l’escassetat de recursos i el poc finançament, aquest dret ha desembocat en un major nombre de prestacions econòmiques quan aquest tipus de prestació havia de ser una excepció, ja que es pretenia prioritzar les prestacions de servei.

El capítol V de la llei, el qual fa referència al finançament, estipula que havien de garantir-se els tres nivells de protecció que oferia el Sistema: el garantit per l’Estat, el que es pactés entre l’Estat i les comunitats autònomes i el propi de la comunitat. A aquest finançament per part de les administracions públiques s’havia d’afegir el copagament per part de l’usuari, el qual contribuiria en funció de la seva capacitat econòmica i la tipologia del servei. En l’actualitat, la participació en el finançament dista molt d’allò que es preveia. Segons dades publicades al XVI Dictamen de l’Observatori Estatal de la Dependència, l’Administració General de l’Estat aporta el 22,6% i les comunitats autònomes, el 77,4%. A més, a aquestes dades s’ha de sumar una estimació del 20% sobre el total de la despesa directa del Sistema per part dels usuaris mitjançant el copagament.

Normativa

Com a exemple de les modificacions constants que ha anat patint la llei de la Dependència, es detallen a continuació alguns dels decrets i ordres que han suposat una pèrdua de drets que s’havien consolidat amb l’inici de la llei:

1. Àmbit Estatal:

Reial Decret Llei 08/2010, de 20 de maig de mesures extraordinàries per a la reducció del dèficit.

Aquest Reial-Decret (reglament extraordinari i urgent) afecta entre altres, la Llei 39/2006 i disposa que a partir de l’1 de juny de 2010, el termini per a la resolució de les sol·licituds de reconeixement

ment de la situació de dependència, així com la prestació a percebre, serà de 6 mesos des de la data de la sol·licitud.

Com a conseqüència, el dret al qual s'accedeix es genera l'endemà de l'acompliment del termini màxim de 6 mesos i no en la data de registre de la sol·licitud. Pel que fa al deute generat en concepte de retroactivitat derivat de les prestacions econòmiques, es veurà afectat per un ajornament i pagament periòdic d'igual quantia anual en un termini màxim de 5 anys. Posteriorment, aquest ajornament va ser modificat novament en la disposició addicional al Reial Decret-Llei 20/2012 amb un termini màxim de 8 anys.

Reial Decret 174/2011, d'11 de febrer, pel qual s'aprova el barem de valoració de la situació de dependència.

Inicialment i derivat d'una anàlisi de les dades recollides el primer any d'avaluació d'aplicació del barem de valoració de la situació de dependència, l'Estat va creure necessari millorar l'objectivació de la situació de dependència i la classificació dels graus i nivells establerts.

Aquest nou barem va suposar un increment de persones amb un grau II reconegut (dependència severa) les quals mitjançant el barem antic podrien haver tingut un grau III (gran dependència).

De la mateixa manera ha passat amb el grau I, persones que amb l'antic barem els hi podria haver estat atorgat un grau II ara són dependents moderades.

Aquest fet comporta un decalatge en l'assignació de recursos adients a la necessitat actual de la persona, ja que estem parlant de persones que malgrat que no necessiten ajuda per algunes activitats de la vida diària durant el dia, sí que necessiten supervisió constant (aquí es contemplarien persones amb patologies *limitants* d'origen respiratori, circulatori, osteoarticular i altres de caràcter psiquiàtric que pateixen trastorns de la conducta, malalts mentals, etc. que els impedeix en molts casos poder viure sols) i, per tant, necessitarien un ingrés institucional que en la cartera de serveis del grau I no es contempla.

Reial Decret Llei 20/2011, de 30 de desembre, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera per a la correcció del dèficit públic.

Ens tornem a trobar amb un altre dictamen extraordinari i urgent que, pel que fa a la llei 39/2006, suposa la congelació del dret a l'accés als serveis i prestacions i un bloqueig per a les persones valorades amb grau II (dependència severa) i nivell II. Aquesta serà la primera vegada, i no la darrera, en què es determina un nou calendari per endarrerir l'efectivitat del dret a les prestacions, i que afecta les persones amb la valoració abans esmentada. Així doncs, de cara al cinquè any, el 2011, es va contemplar l'accés de les persones valorades amb grau II (dependència severa) i nivell II, i la resta de persones valorades amb grau I i nivell II, a partir de l'1 de gener de 2012, van haver d'esperar un any, fins al gener de l'any 2013, per accedir a la cartera de serveis. De la mateixa manera, els

valorats amb grau II (dependència severa) i nivell I, que amb l'anterior calendari haurien accedit el 2013, no ho van poder fer fins a l'any 2014. Aquest calendari va tornar a ser reajustat, així com les mesures per a l'accés de les persones valorades amb grau I i nivell I al Reial Decret Llei 20/2012.

Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat.

Dins d'un marc i justificació de crisi socioeconòmica, l'Estat va aprovar una sèrie de "mesures correctores" de la llei de la dependència per garantir la seva sostenibilitat.

Després d'avaluar el desplegament de la llei durant els primers 5 anys, les dades i xifres més significatives parlaven d'una elevada despesa per a la seva implantació i continuïtat. Entenem que, des de la perspectiva de la política social imperant, no es considerava una inversió en dependència i promoció de l'autonomia, sinó quelcom negatiu només valorat en termes econòmics i, per tant, sobre la qual es van aplicar les següents mesures:

1. Nou tractament al sistema de la Seguretat Social dels cuidadors no-professionals de les persones en situació de dependència: se suspèn el règim o conveni especial per a cuidadors no-professionals. Ja no serà l'Estat qui financi les cotitzacions a la Seguretat Social, sinó que es transforma en un acte voluntari i responsabilitat de cada cuidador/a. Aquesta mesura s'entén, novament, des de la consideració d'estalvi i reducció de la *despesa* en política social. No es contempla, en cap cas, com a mesura de protecció social per als cuidadors, que regularitzaven els actes semiprofessionals en l'exercici de la seva intervenció, ni es valora el reconeixement social i la visibilitat que va suposar, en la realització d'una tasca tan necessària i imprescindible.
2. Modificació del sistema de classificació. L'anterior sistema de classificació per graus i nivells de dependència es modifica perquè es valora que no ha significat una diferenciació entre les prestacions i serveis de les persones beneficiàries dins del mateix grau i, fins i tot, entre persones de nivells propers però diferents graus. Així doncs, per tal de facilitar la gestió i evitar incrementar la *despesa* de recursos i temps destinats a revisar les valoracions, s'eliminen els nivells I i II de tots els graus de dependència. Tanmateix, es modifiquen les quanties econòmiques a percebre i la intensitat dels serveis (hores/tram). Estadísticament, les dades aportades en el seguiment del desplegament de la llei a Catalunya determinen un augment de les revisions en detriment de les valoracions inicials a partir de l'any 2013. Segons dades del Departament⁷ de Treball, Afers Socials i Famílies, l'any 2013 es van rebre 33.505 sol·licituds inicials de valoració, l'any

Des de la perspectiva de la política social imperant, no es considerava una inversió en dependència i promoció de l'autonomia, sinó quelcom negatiu només valorat en termes econòmics

⁷ http://benestar.gencat.cat/ca/ambits_tematics/persones_amb_dependencia/dades_dependencia

2014, 29.473 i el 2015, 37.845. Pel que fa a les sol·licituds de revisió, l'any 2013 se'n van rebre 33.824, el 2014, 32.417 i el 2015, 38.824 sol·licituds.

3. Nova modificació del calendari d'efectivitat del dret a les prestacions de dependència. Aquesta modificació torna a repercutir en les persones valorades amb grau I, nivells I i II. L'accés al dret ja no es farà efectiu el 2013 i 2014, com s'havia previst feia 6 mesos (al Reial Decret 30/2011 de 31 de desembre), sinó que es posposa tres anys, és a dir, fins al darrer any de desplegament de la llei, en concret al juliol de 2015. Aquesta mesura, a més, va afectar les sol·licituds presentades amb data igual o posterior a 01/07/2011, valorades amb grau I i II, ja que va deixar en suspens la realització dels Plans Individuals d'Atenció (PIA), a excepció dels casos que tenien realitzat l'acord i registre d'entrada al departament corresponent, amb data anterior o igual al 30/04/2012.
4. Incompatibilitat de les prestacions. S'introdueix l'article 25 bis, que descriu que les prestacions econòmiques seran incompatibles entre si i amb els serveis del catàleg, excepte amb aquells serveis de prevenció i de promoció i amb els de teleassistència, que seran compatibles amb els de prevenció i promoció, ajuda a domicili i centre de dia i de nit. Prèviament a aquest article, era possible sol·licitar Servei de Centre de Dia i mantenir la meitat de la prestació del cuidador no-professional, per exemple, o sol·licitar el Servei d'Ajuda a Domicili i de Centre de Dia.
D'altra banda, el mateix article determina que les administracions públiques competents podran establir compatibilitats en aquelles prestacions i serveis que facilitin la permanència a l'entorn domiciliari de les persones i que, en el seu conjunt, no superin les intensitats màximes reconegudes pel seu grau de dependència. A Catalunya però, les compatibilitats van ser respectades i no es va aplicar aquest article.
5. Ajornament del pagament retroactiu d'un màxim de 5 a 8 anys. Es realitza una modificació addicional del Reial Decret Llei 8/2010, per tornar a ajornar l'abonament de les prestacions econòmiques pendents.
6. Ajornament en la percepció de les prestacions econòmiques del cuidador no-professional. En particular, la prestació del cuidador no-professional és la més demandada en l'acord PIA, tenint en compte entre d'altres, la manca de desenvolupament de serveis socials d'atenció a domicili, així com el model de cura tradicional en l'entorn familiar. Des del Govern, es determina que, com a mesura de contenció de la despesa, el pagament d'aquesta prestació es pot ajornar fins a un termini suspensiu màxim de dos anys, a més dels sis mesos del termini de resolució de l'expedient. Amb tot plegat, no es generen efectes retroactius fins que hagi transcorregut el termini suspensiu màxim de dos anys. Si tot i així no

es resol en 24 mesos a partir d'aquesta data, es tornen a generar efectes retroactius.

Reial Decret 1050/2013, de 27 de desembre, pel qual es regulen el nivell mínim de protecció, que regula l'aportació de l'Administració General de l'Estat al finançament de la Llei de Dependència.

Aquesta norma, que incorpora un nou criteri de finançament en funció del tipus de prestació reconeguda, torna a prioritzar aquelles prestacions que atenen al beneficiari mitjançant els serveis i no les prestacions econòmiques del cuidador no-professional. En tot cas, si aquesta prestació econòmica resulta complementada amb un servei d'atenció a domicili en la seva intensitat mínima, la suma d'ambdós serà considerada com un servei. En cas de no assolir la intensitat mínima serà considerada com una prestació econòmica.

2. Àmbit Autonòmic:

A Catalunya, el Reial Decret 20/2012 va venir acompanyat de l'aturada "transitòria" de la Prestació Econòmica Vinculada a residència assistida. (PEV)

La Comissió de la Dependència va treballar conjuntament amb la Taula del Tercer Sector Social de Catalunya, el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya i la Intercol·legial per tal d'analitzar la il·legalitat d'aquesta mesura.

Fruit d'aquell treball i amb les pressions de les patronals cap al Departament, es publica l'Ordre BSF/339/2014 on s'activa la prestació, però amb caràcter restringit:

ORDRE BSF/339/2014, de 19 de novembre, de modificació de l'Ordre ASC/443/2007, de 23 de novembre per la qual s'estableixen els criteris per a determinar l'import de les prestacions econòmiques del Sistema per l'Autonomia i l'Atenció a la Dependència (SAAD) en l'àmbit territorial de Catalunya. CVE-DOGC-A-14323030-2014.

En aquesta ordre, l'antic Departament de Benestar Social i Família (ara Departament de Treball, Afers Socials i Famílies) va reactivar les Prestacions Econòmiques Vinculades a residència (PEV), però amb caràcter restringit: per a les persones dependents de grau III que poguessin assumir els 1.100 euros mensuals que els costaria cobrir el diferencial entre el que costa de mitjana una residència privada (1.800 euros) i la prestació màxima (715 euros) i en casos d'urgència social.

Actualment, la Prestació Econòmica Vinculada a servei està activa per a tots els graus de dependència.

SLT/338/2013, de 17 de desembre, per la qual es modifica l'Ordre SLT/235/2013, de 9 de setembre, per la qual s'estableixen per l'any 2013 els valors de les unitats de pagament per a la contraprestació dels serveis duts a terme pels centres sociosanitaris. CVE-DOGC-A-13361017-2013

Aquest decret va suposar la reducció del temps de carència en

les estades de llarga estada sociosanitària, passant de tres mesos a un mes (30 dies): es modifica el temps de carència de l'usuari i en comptes de gaudir de 90 dies sense realitzar aportació econòmica, es redueix a 30 (sempre i quan la persona no hagi realitzat un ingrés en l'any anterior en la tipologia d'ingrés de llarga estada. En aquests casos, es considera que han esgotat la carència i han de realitzar el copagament des del primer dia d'ingrés).

Amb aquesta mesura, si una persona prèviament a l'ingrés, té reconeguda una plaça pública (concertada/col·laboradora amb la Generalitat) residencial o de centre de dia i ingressa en un centre sociosanitari com a llarga estada, el centre social només reserva la plaça durant un mes. Per tant, en el moment de l'alta, si l'usuari ha excedit aquest mes d'estada, se l'ha de donar d'alta del servei residencial o centre de dia i, per tant, es pot trobar que ha perdut la possibilitat de reiniciar el servei de residència o centre de dia de forma immediata, i encara que pugui fer el tràmit de tornar-se a apuntar i se li doni prioritat en llista d'espera, la persona ha d'esperar que el centre disposi de la plaça disponible per tornar a ingressar.

ORDRE BSF/35/2014, de 20 de febrer, per la qual s'actualitzen els criteris funcionals dels serveis dels centres residencials per a la gent gran de la Cartera de serveis socials. CVE-DOGC-A-14055039-2014.

A causa de la negociació entre les patronals i l'antic Departament de Benestar Social i Família es van reduir les ràtios dels tècnics en residències assistides fins a unes 47 hores anuals d'atenció per usuari amb convenis de concertació i col·laboracions (exceptuant els centres propis de l'antic ICASS)

Els col·legis de psicòlegs, terapeutes ocupacionals, fisioterapeutes, educadors/es socials i treball social de Catalunya van presentar les seves corresponents al·legacions sense tenir avui dia cap resposta favorable al respecte.

ORDRE BSF/130/2014, de 22 d'abril, per la qual s'estableixen els criteris per determinar la capacitat econòmica de les persones beneficiàries de les prestacions de servei no gratuïtes i de les prestacions econòmiques destinades a l'atenció a la situació de dependència que estableix la Cartera de serveis socials, i la participació en el finançament de les prestacions de servei no gratuïtes. CVE-DOGC-A-14115028-2014.

Aquesta nova ordre va comportar la incorporació del patrimoni de l'usuari per calcular la seva capacitat econòmica a l'hora de participar en el copagament del servei i/o prestació social sol·licitada.

Amb la incorporació del patrimoni, ens trobem que la majoria de persones realitza una major aportació econòmica al copagament i en contra, el Departament disminueix la seva col·laboració econòmica en el finançament del servei/prestació.

Tanmateix, suposa la pèrdua de l'essència de la llei de la dependència: el dret universal.

Els col·legis de psicòlegs, terapeutes ocupacionals, fisioterapeutes, educadors/es socials i treball social de Catalunya van presentar les seves corresponents al·legacions sense tenir avui dia cap resposta favorable al respecte.

Tanmateix, suposa la pèrdua de l'essència de la llei de la dependència: el dret universal.

La Comissió de la Dependència va presentar diverses al·legacions vers la nova ordre i el dia 1 d'abril de 2014 va obtenir resposta de la Directora general de l'antic ICASS, (ara Direcció General de Protecció Social) la Sra. Carmela Fortuny, en què informava que s'acceptava l'al·legació que fa referència a: en el supòsit que una persona ingressa a residència (tant amb una plaça concertada com amb una plaça privada amb Prestació Econòmica Vinculada) i en el domicili hi viu algun membre familiar no es tindrà en compte l'import cadastral de l'habitatge habitual.

De la resta d'al·legacions se'ns va informar que eren qüestions directament aplicables en funció de la normativa estatal.

Conclusions:

Allò que semblava el reconeixement d'un nou dret social al llarg dels anys, s'ha vist vulnerat decret rere decret, quedant així una llei buida de contingut per a moltes persones en situació de dependència, les seves famílies i els cuidadors.

Com a Comissió de Dependència i professionals del treball social on actuem com a altaveu de les persones amb dependència demanem polítiques socials que donin oportunitats i corregeixin les desigualtats actuals.

Per aquest motiu, a continuació es donen algunes recomanacions a tenir en compte, també manifestades el passat dia 16 de març per la Fundació Agrupació i Fundació Pere Tarrés en la Jornada "10 anys de la Llei de la Dependència":

- La llei anomenada de la dependència ha introduït el dret subjectiu a una assistència en cas de dependència per a les activitats bàsiques.
- Va néixer amb una manca important de previsió per assegurar el seu finançament.
- Cal un compromís de tots els grups polítics per recuperar i blindar la llei, així com un finançament coherent del Sistema.
- És necessari invertir en autonomia, és a dir, promocionar la prevenció. Potenciar els recursos existents i elaborar nous programes.
- Cal tenir en compte el vessant social de les persones per l'atorgament de grau de dependència i posterior assignació de recursos/prestacions.
- L'Administració ha d'oferir serveis públics amplis que augmentin el grau d'elecció per part de la persona beneficiària.
- El Sistema ha de tenir una visió integral dels problemes i les solucions, un enfocament transversal tant del disseny com de la implantació de les polítiques, programes i serveis.
- El model d'atenció ha de ser centrat en la persona i les seves capacitats.

Autonomia personal i atenció a la dependència

- La cartera de serveis ha de ser flexible i de qualitat amb la durada necessària i assequibles per a tots els pressupostos familiars.
- Davant de necessitats d'atenció continuada, ha de ser capaç de donar respostes personalitzades.

Bibliografia

- Asociación Estatal de Directoras y Gerentes de Servicios Sociales. XVI Dictamen del Observatorio Estatal. *Evolución 2011-2015 de los datos básicos de gestión del sistema de atención a la dependencia y costes de financiación por comunidades autónomas*. Disponible a: <http://www.directoressociales.com/documentos/dictamenes-observatorio.html> Juliol 2015 [Data de consulta 21/03/16]
- Boletín Oficial del Estado. Núm. 42, de 18 de febrero de 2011. Sección: I. Disposiciones generales. Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad. Referència: BOE-A-2011-3174, pàgs. 18567-18691 (125 pàgs.) [Data de consulta: 16/03/2016]
- Generalitat de Catalunya. Departament de treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya. *Seguiment del Desplegament de la Llei 39/2006 a 29 de gener de 2016*. Disponible a: http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/detalls/Article/article_dades_dependencia [Data de consulta: 10/03/2016]
- Espanya. Reial Decret Llei 08/2010, de 20 de maig de mesures extraordinàries per a la reducció del dèficit. *BOE*, 1/06/2010.
- Reial Decret 174/2011, d'11 de febrer, pel qual s'aprova el barem de valoració de la situació de dependència. *BOE*, 8/02/2011.
- Reial Decret-llei 20/2011, de 30 de desembre, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera per a la correcció del dèficit públic. *BOE*, 31/12/2011.
- Reial Decret llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat. *BOE*, 4/07/2012.
- Reial Decret 1050/2013, de 27 de desembre, pel qual es regulen el nivell mínim de protecció, que regula l'aportació de l'Administració General de l'Estat al finançament de la Llei de Dependència. *BOE*, 31/12/2013.
- ORDRE BSF/339/2014, de 19 de novembre, de modificació de l'Ordre ASC/443/2007, de 23 de novembre per la qual s'estableixen els criteris per determinar l'import de les prestacions econòmiques del Sistema per l'Autonomia i l'Atenció a la Dependència (SAAD) en l'àmbit territorial de Catalunya. *DOGC*, 21/11/2014.
- SLT/338/2013, de 17 de desembre, per la qual es modifica l'Ordre SLT/235/2013, de 9 de setembre, per la qual s'estableixen per a l'any 2013 els valors de les unitats de pagament per a la contraprestació dels serveis duts a terme pels centres sociosanitaris. *DOGC*, 31/12/2013.
- ORDRE BSF/35/2014, de 20 de febrer, per la qual s'actualitzen els criteris funcionals dels serveis dels centres residencials per a la gent gran de la Cartera de serveis socials. *DOGC*, 26/02/2014.
- ORDRE BSF/130/2014, de 22 d'abril, per la qual s'estableixen els criteris per determinar la capacitat econòmica de les persones beneficiàries de les prestacions de servei no gratuïtes i de les prestacions econòmiques destinades a l'atenció a la situació de dependència que estableix la Cartera de serveis socials, i la participació en el finançament de les prestacions de servei no gratuïtes. *DOGC*, 29/04/2014.